

**Nurmijärven Klaukkalan Gunnarin asuinkorttelin arkeologiset
tutkimukset vuonna 2008
V.-P. Suhonen & Ulrika Köngäs**

MUSEOVIRASTO

MUSEIVERKET

NATIONAL BOARD
OF ANTIQUITIES

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Laji:	Kiinteä muinaisjäännös
Muinaisjäännöstyyppi:	Asuinpaikat
Tyyppin tarkenne:	Kylänpaikat
Ajoitus:	Historiallinen
Rauhoitusluokka:	2
Lukumäärä:	1
Koordinaatit:	Pkoo 6698782, Ikoo 3376482, z = 50—52,5 m mpy
Pinta-ala:	84 m ²
Peruskartta:	204302 Klaukkala
Kenttätyöaika:	23–26.6.2008
Rahoittaja:	Nurmijärven kunta
Mustavalkonegatiivit:	125851: 67-69
Diapositiivit:	125852: 46–48
Digitaalikuvat:	125853: 63-65
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto
Kopiot (3 kpl):	YIT Rakennus Oy, Nurmijärven kunta, Helsingin kaupungin museo.
Kartat:	<i>Broterus, Samuel 1709:</i> Klaukkalan kylää Nurmijärven pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. MMA Nurmijärvi Ibq* 11:/- -.
	<i>Giöken, Adam 1724:</i> Geometrisk Afritning uppå Klöfskog Bys ägor uti Nylands Lähn, Borgå Härad och Nurmijerfwi Sochn afmätt in sept 1724 efter ordne af den 16 april af undertecknads. MMH B32 3/1-2.
	<i>Westermark, Nils 1770:</i> Geometrisk charta öfwer Klöfskog Bys åkrar och ängar uti Nylands län, Borgo härad och Nurmijärfwi Sokn, författad år igenom D. Breitholtz af Nils Westermark. MMH B32 3/3-4. Pitäjäkartta v. 1840, Nurmijärvi 1840 2043 02 Ia* MMH.

Tiivistelmä

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti 23–26.6.2008 arkeologisia koetutkimuksia Nurmijärven Klaukkalan Gunnarintien itäpuolella, koska YIT Rakennus OY:llä on tarkoitus rakentaa paikalle asuintaloja. Arkeologisten tutkimusten päämääränä oli selvittää oliko Gunnarintien itäpuolella säilynyt vanhoja rakenteita tai kulttuurikerroksia.

Nurmijärven Klaukkalan Gunnarin asuinkorttelin alueella ei havaittu jatkotutkimuksia edellyttäviä vanhoja rakenteita tai kulttuurimaakerroksia. Kaikki havainnot liittyvät 1900-luvun rakennustoimintaan.

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Historiallinen tausta.....	6
3	Koekaivauksen tavoitteet ja menetelmät.....	9
4	Kaivaushavainnot.....	10
4.1	Kaivausalue 1	10
4.2	Kaivausalue 2	11
4.3	Kaivausalue 3	12
4.4	Kaivausalue 4	12
5	Tulokset.....	13
6	Lähteet ja kirjallisuus	14

- Liite 1:** Peruskarttaote
Liite 2: Yleiskartta, kaivausalueet ja mittaukset
Liite 3: Diakuvaluettelo
Liite 4: Mustavalkokuvalettelo
Liite 5: Digitaalikuvaluettelo
Liite 6: Kaivauskartat

1 Johdanto

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti 23–26.6.2008 arkeologisia koetutkimuksia Nurmijärven Klaukkalan Gunnarintien itäpuolella, koska YIT Rakennus OY:llä on tarkoitus rakentaa paikalle asuintaloja. Museovirasto teki syksyllä 2007 Nurmijärven kunnan tilauksesta Klaukkalan ja Lepsämän alueen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnin, jossa Gunnarin tila todettiin mahdolliseksi keskiaikaiseksi kylätontiksi ja siten muinaismuistolain (295/63) rauhoittamaksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi (mj-tunnus 1000009165). Kesän 2008 koekaivausten päämääränä oli selvittää ulottuuko Gunnarin vanha tonttima suunitellulle asuinalueelle. Kaivausten kustannuksista (8700 €) vastasi YIT Rakennus OY. Tutkimuksia johti V.-P. Suhonen. Apulaistutkijana toimi Eeva Pettäy. Tutkimusapulaisina olivat Otso Manninen ja Ulrika Köngäs. Kaivauskertomuksen laativat V.-P. Suhonen ja Ulrika Köngäs.

2 Historiallinen tausta

Kartta 1: Klaukkala vuonna 1709. Gunnarin tila sijaitsee jonkin matkaa kyläkeskuksesta koilliseen.

Nurmijärven nimistö ei anna juurikaan mahdollisuuksia asutushistoriallisille päätelmille. Jonkin verran väestöä näyttää kuitenkin saapuneen ruotsinkieliseltä rannikolta. Klaukkalalla on vanha takamaiden metsäkylää tarkoittava nimi Klöckeskog. Lisäksi kylässä on muutamia ruotsinkielisiä paikannimiä, kuten Gunnari¹.

Nurmijärven nykyisen asutuksen juuret ulottunevat ainakin 1300-luvulle. Ensimmäinen tunnettu asiakirjatieto Klaukkalasta on vuodelta 1482. Tuolloin erään niittykaupan todistajien joukossa esiintyi ”*Lars i Klöfskogh*”.² Klaukkala saatetaan mainita myös 1500-luvun alussa tallinnalaisen porvarin Helmich Fincken velkakirjoissa³. Kyseessä voi kuitenkin olla Klöfskogin sijasta Espoon pitäjän Klobbskog.

¹ Kepsu 2005, s. 55–56.

² FMU 3902 (19.2.1423), FMU 4234. (12.2.1489). Ks. myös FMU 4169, 23.3.1488. Todistajien joukossa oli Nurmijärveltä myös ”*Olof i Outby*”.

³ Kerkkonen 1963, s. 164–173.

Kartta 2: Klaukkalan kylä vuonna 1724.

Porvoon läänin Helsingin pitäjän Klementsogin neljänneksen Klöckskogissa oli vuonna 1540 11 tilaa (5 täysveroa). Verotietoja 1700-luvulta 1500-luvulle taaksepäin seurattessa selviää se, että Gunnarin isäntänä oli vuonna 1540 Per Jönsson.⁴ Monet Klaukkalan tilat kärsivät 1500-luvun lopulla ja 1600-luvulla autioitumisesta. Gunnari sen sijaan säilytti veronmaksukykynsä vaikeiden aikojen yli. Uudenmaan läänin maanmittarin Samuel Broteruksen vuonna 1709 Klaukkalasta laatimalle maanmittauskonseptille on merkitty kahdeksan tonttia, joista yksi on ollut tyhjillään⁵.

Samuel Broteruksen vuoden 1709 kartta on ensimmäinen varma tieto Gunnarin tontin paikasta. On mahdollista, että Gunnari on alun perin sijainnut lounaassa kyläkeskuksessa ja muuttanut ulos ennen 1700-luvun alkua. Tontin todellista ikää on mahdollista yrittää selvittää ainoastaan arkeologisin menetelmin.

Kun Gunnarin tila jaettiin 1700-luvun puolivälissä, syntyivät Gunnari I ja Gunnari II. Kun Gunnari I halottiin 1789, sai toinen puoli nimen Greiju. Gunnari II:sta eli Alitalosta irrotettiin vuonna 1807 Yli-Gunnari. Gunnari I liitettiin vuonna 1870 Alitaloon. Greiju yhdistettiin vuonna 1889 Yli-Gunnariin.⁶

⁴ SAY.

⁵ Broterus 1709. Tilat olivat Tilkka, Gunnari, Viiri, Huhta, Seppälä, Klaukka, Olli ja Mylläri (Mölnar). Viiri oli tyhjillään.

⁶ Tommila 1958.

Kartta 3: Klaukkala vuonna 1770.

3 Koekaivauksen tavoitteet ja menetelmät

Kuva 2: Turpeita ja pintamaata poistettiin koneellisesti.

Tutkimusalueelle muodostettiin neljä erillistä kaivausaluetta. Kaivausalueet nimettiin avaamisjärjestyksen mukaan numeroilla 1-4. Kaivausalueiden 1 ja 3-4 turpeet ja pintamaat poistettiin koneellisesti. Kaivausalue 2 kaivettiin koneellisesti suoraan puhtaaseen pohjamaahan saakka.

Kaivausalueet puhdistettiin lapioin ja kaivauslastoin. Kaivausalueet dokumentoitiin normaalia yksikködokumentointia noudattaen piirtämällä ja valokuvaamalla. Yksikkö- ja rakennenumeroita ei käytetty sen vuoksi, ettei suppeilta kaivausalueilta tullut esille vanhoja rakenteita tai kulttuurimaakerroksia. Valokuvadokumentoinnissa käytettiin mustavalko-, dia- ja digitaalikuvausta (MV/RHO 125851-53). Löydöt olivat niin tuoreita, ettei niiden talteen ottamista katsottu aiheelliseksi.

Kaivausten mittaukset perustuivat Nurmijärven kunnan mittaustoimelta saatuihin kiintopistetietoihin. Kaivausten apupisteet tehtiin orientoinnista, joka perustui korkeuskiintopisteeseen 365 (X=697023,535, Y=542038,954, Z=51,374) ja apupisteeseen 2011 (X=696828,467; Y=541919,967).

4 Kaivaushavainnot

4.1 Kaivausalue 1

Kuva: V. P. Suhonen

Kuva 3: Kaivausalue 1 pintamaan poiston ja puhdistuksen jälkeen.

Kaivausalueen 1 laajuus oli 32 m². Turpeen alta tuli esille tummanruskeaa savensekaista hiekkaa ja lohkokivistä koostuneen kivijalan osia. Lohkokivissä oli poranjälkiä. Rakennus näkyi 1940-luvun ilmakuvasssa⁷.

Kaivausalueen 1 itäpäähän tehtiin puhtaaseen saveen ulottunut syvennys, josta voitiin todeta, ettei 1900-luvun rakennuksen alla ollut vanhempia rakenteita tai kulttuurimaakerroksia.

---

⁷ Ilmakuva Gunnarin tilan omistajan Pentti Liljan hallussa.

4.2 Kaivausalue 2

Kuva: V.-P. Suhonen

Kuva 4: Kaivausalueen 2 itäprofiili.

Kaivausalue 2 sijoitettiin vuosina 1911–15 rakennetun ja 1950-luvulla puretun navetan kohdalle. Gunnarin tilan nykyinen isäntä Pentti Lilja oli havainnut viime vuosina suoritettujen rakennus- ja kaivutöiden aikana paikalla hiiltyneitä hirsiiä ja ”kivirakenteita”.

Navetan kohdalle avattiin neljä metriä pitkä ja metrin leveä koeoja, jolla pyrittiin selvittämään onko paikalla 1900-lukua vanhempia rakenteita tai kulttuurimaakerroksia. (Turvetta ja pintamaata poistettiin lopulta 6,6 m² laajalta alueelta.)

Navetan purkamisen jälkeisen maanpinnantason päälle oli kasaantunut viereisen ison kuopan avauksen ja kevyenliikenteenväylän rakentamisen yhteydessä runsaasti savea ja soraa. Maanpinta näkyi etelässä tummanruskeana mullansekaisena karkeana hiekkana ja ruskeana karkeana hiekkana. Pohjoisessa maanpinta erottui tummana nokisena savesta ja hiekasta koostuvana juovana ja ruskeana karkeana hiekkana.

Maanpinnan alapuolella oli etelässä vaaleanharmaata tiivistä savea, jossa oli kellertäviä ja tummanharmaita saviläikkiä ja vaaleanharmaata karkeaa hiekkää. Vaaleanharmaan karkean hiekan päällä oli kivilohkare (Ø 0,4 m). Kivilohkare kuului joko navetan perustukseen tai lattiarakenteeseen. Vaaleanharmaan hiekan alla oli ensin läikikäs vaaleanruskea ja ruskea hiekansekainen savi (seassa tiilimurskaa) ja sitten tummanharmaata noensekaista savea ja pieniä kiviä. Samat kerrokset näkyivät myös koeojan pohjoispäässä.

Tummanharmaa noensekainen savi oli puhtaan saven päällä. Noensekaisesta savesta ei tullut löytöjä. Kerros liittyy todennäköisesti navetan pohjaan. Mitään merkkejä siitä, että kyseessä olisi navettaa vanhempi kulttuurimaakerros, ei havaittu.

4.3 Kaivausalue 3

Kaivausalueelta 3 poistettiin turpeet ja pintamaat 20 m² laajalta alueelta. Kaivausalueen kohdalle osui moderni kaapelikaivanto. Kaivausalueella ei havaittu merkkejä vanhoista rakennuksista tai kulttuurimaakerroksista.

4.4 Kaivausalue 4

Kuva 5: Kaivausalue 4.

Kaivausalueen 4 laajuus oli 25 m². Kaivausalueen halki kulki kaivausalueella 3 havaittu kaapeli. Muutoin turpeen ja pintamaan alla oli tummanruskeaa hiekansekaista savea, jonka joukossa oli tiilimurskaa. Kaivausalueella oli näkyvissä myös muutama muualta kulkeutunut lohkokivi. Kaivausalueella ei havaittu merkkejä vanhoista rakennuksista tai kulttuurimaakerroksista.

5 Tulokset

Nurmijärven Klaukkalan Gunnarin asuinkorttelin alueella ei havaittu jatkotutkimuksia edellyttäviä vanhoja rakenteita tai kulttuurimaakerroksia. Kaikki havainnot liittyvät 1900-luvun rakennustoimintaan.

Helsingissä, tiistaina, 17. helmikuuta 2009

V.-P. Suhonen

Ulrika Köngäs

6 Lähteet ja kirjallisuus

Lähteet

Kansallisarkisto, maanmittaushallituksen kartat (MMH) ja maanmittauskonseptit (MMA)

Broterus, Samuel 1709: Klaukkalan kylää Nurmijärven pitäjässä koskeva maanmittauskonsepti. MMA Nurmijärvi Ibq* 11:/- -.

Giöken, Adam 1724: Geometrisk Afritning uppå Klöfskog Bys ägor uti Nylands Lähn, Borgå Härad och Nurmijärfwi Sochn afmätt in sept 1724 efter ordne af den 16 april af undertecknads. MMH B32 3/1-2.

Westermark, Nils 1770: Geometrisk charta öfwer Klöfskog Bys åkrar och ängar uti Nylands län, Borgo härad och Nurmijärfwi Sogn, författad år igenom D. Breitholtz af Nils Westermark. MMH B32 3/3-4.

Pitäjäkartta v. 1840, Nurmijärvi 1840 2043 02 Ia*

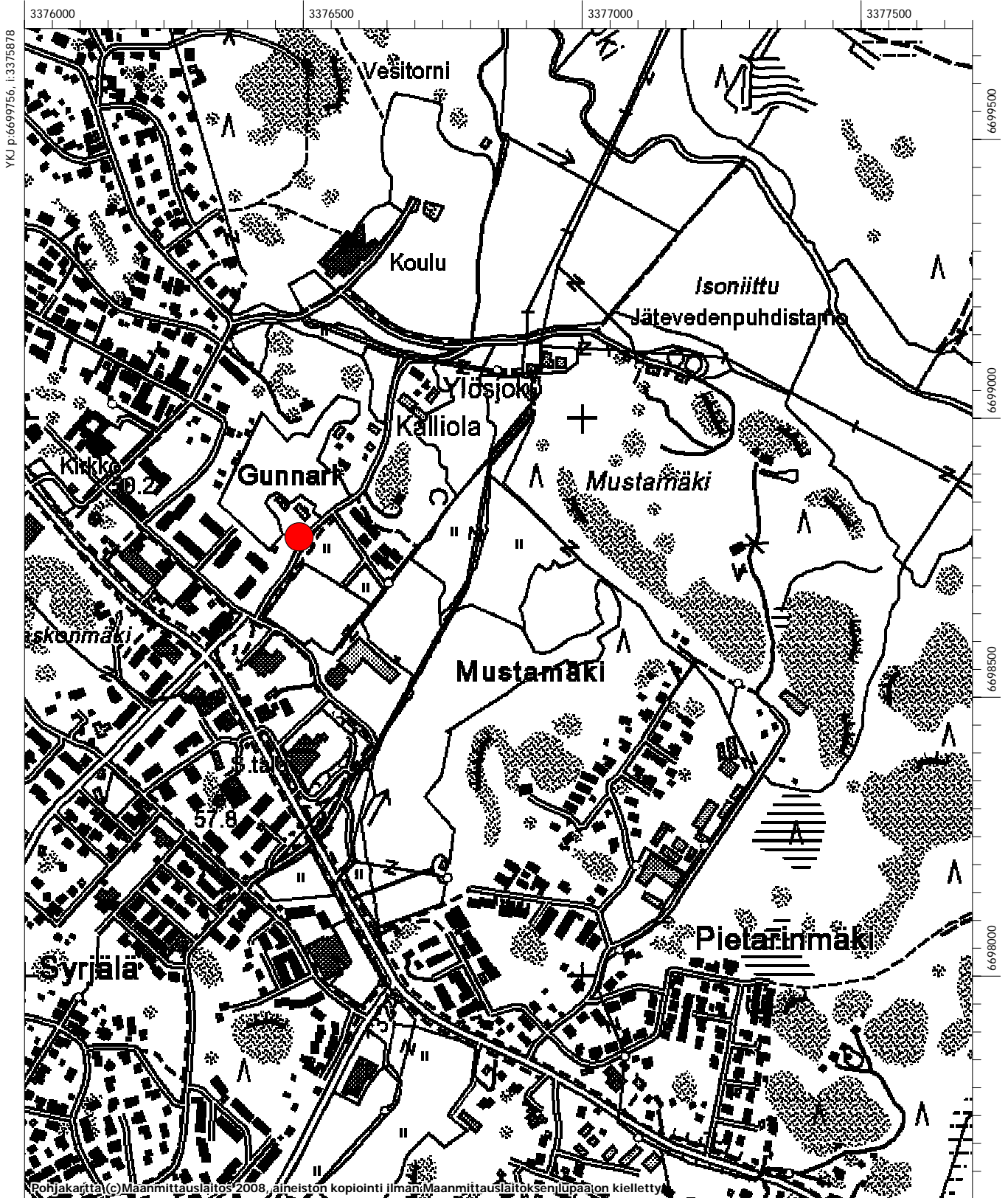
Kirjallisuus

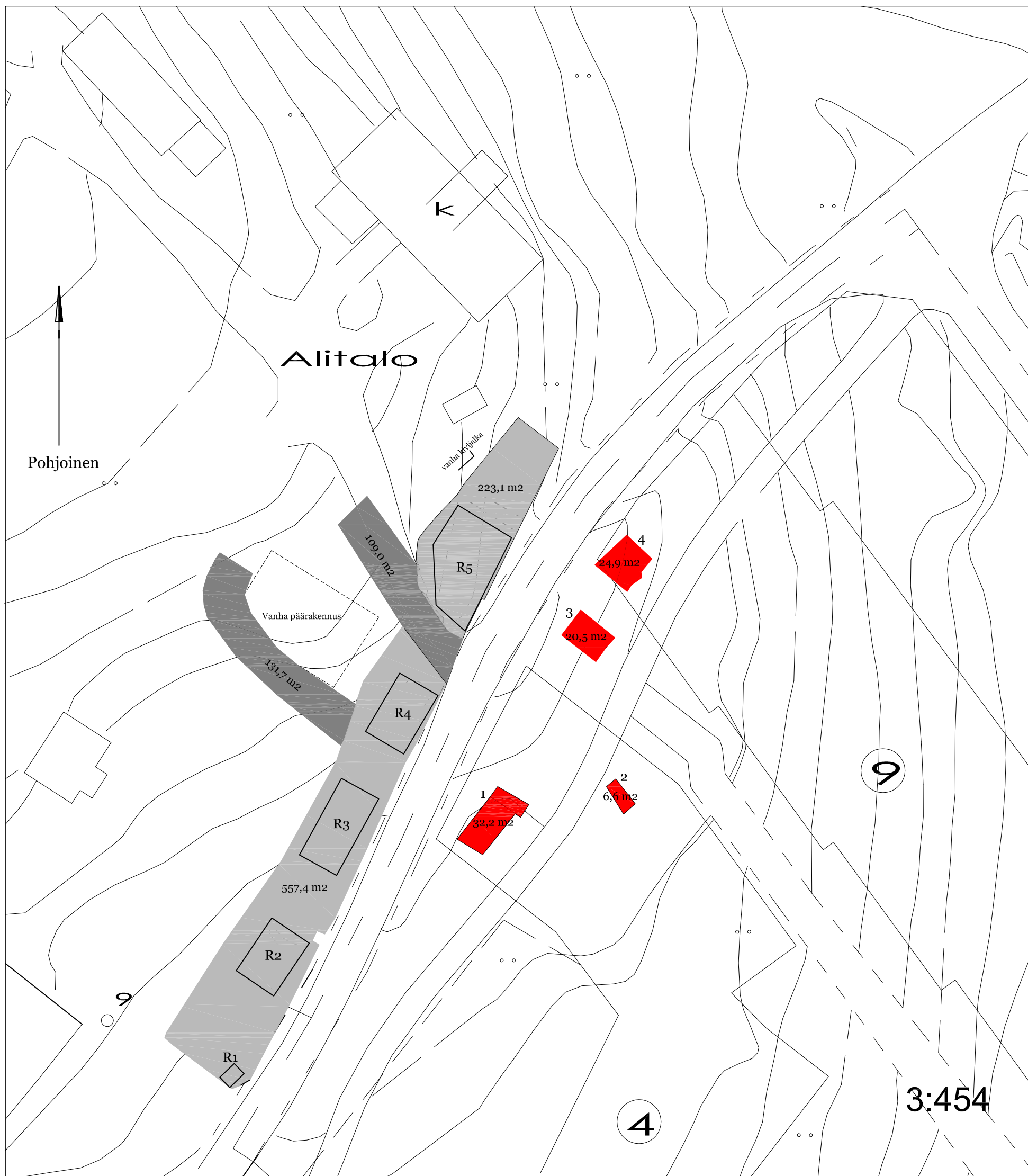
Kepsu, Saulo 2005: Uuteen maahan, Helsingin ja Sipoon vanha asutus. Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia 1027. Helsinki.

Kerkkonen, Gunvor 1963: Helsinge, medeltid. Borgå.

Tommila, Päiviö 1958: Nurmijärven pitäjän historia, osa 1. Asutus ja väestö.

Klaukkala Gunnari

YIT:n rahoittamat tutkimukset

Nurmijärven kunnan rahoittamat tutkimukset

Museoviraston valvomat Nurmijärven kunnan kaivuutyöt

20 m

<p>Nurmijärvi Klaukkala Gunnari YIT</p> <p>V.-P. Suhonen 2008</p> <p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p> <p>O. Manninen & U. Köngäs</p> <p>Puht. piirt. O. Manninen 2009</p>	<p>Yleiskartta Kaivausalueet</p> <p>Pohjana Nurmijärven kunnan pohjakartta Mk 1:500</p> <p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI</p> <p>Liite 2</p>
---	---

Liite 3

Nurmijärvi Klaukkala Gunnari YIT 2008

Diapositiivit MV/RHO 125852: 46-48

Kuvaaja V.-P. Suhonen

Alanumero	Kaivausalue	Aihe	Suunta
46	Kaivausalue 1	Kaivausalue 1 turpeen ja pintamaan poiston jälkeen.	S
47	Kaivausalue 2	Itäprofiili	NW
48	Kaivausalue 4	Kaivausalue 4 turpeen ja pintamaan poiston jälkeen.	NW

Liite 4

Nurmijärvi Klaukkala Gunnari YIT 2008

Mustavalkokuvat MV/RHO 125851: 67-69

Kuvaaja V.-P. Suhonen

Alanumero	Kaivausalue	Aihe	Suunta
57	Kaivausalue 1	Kaivausalue pintojen poiston jälkeen	S
58	Kaivausalue 2	Itäprofiili	NW
59	Kaivausalue 4	Kaivausalue pintojen poiston jälkeen	N

Liite 5

Nurmijärvi Klaukkala Gunnari YIT 2008

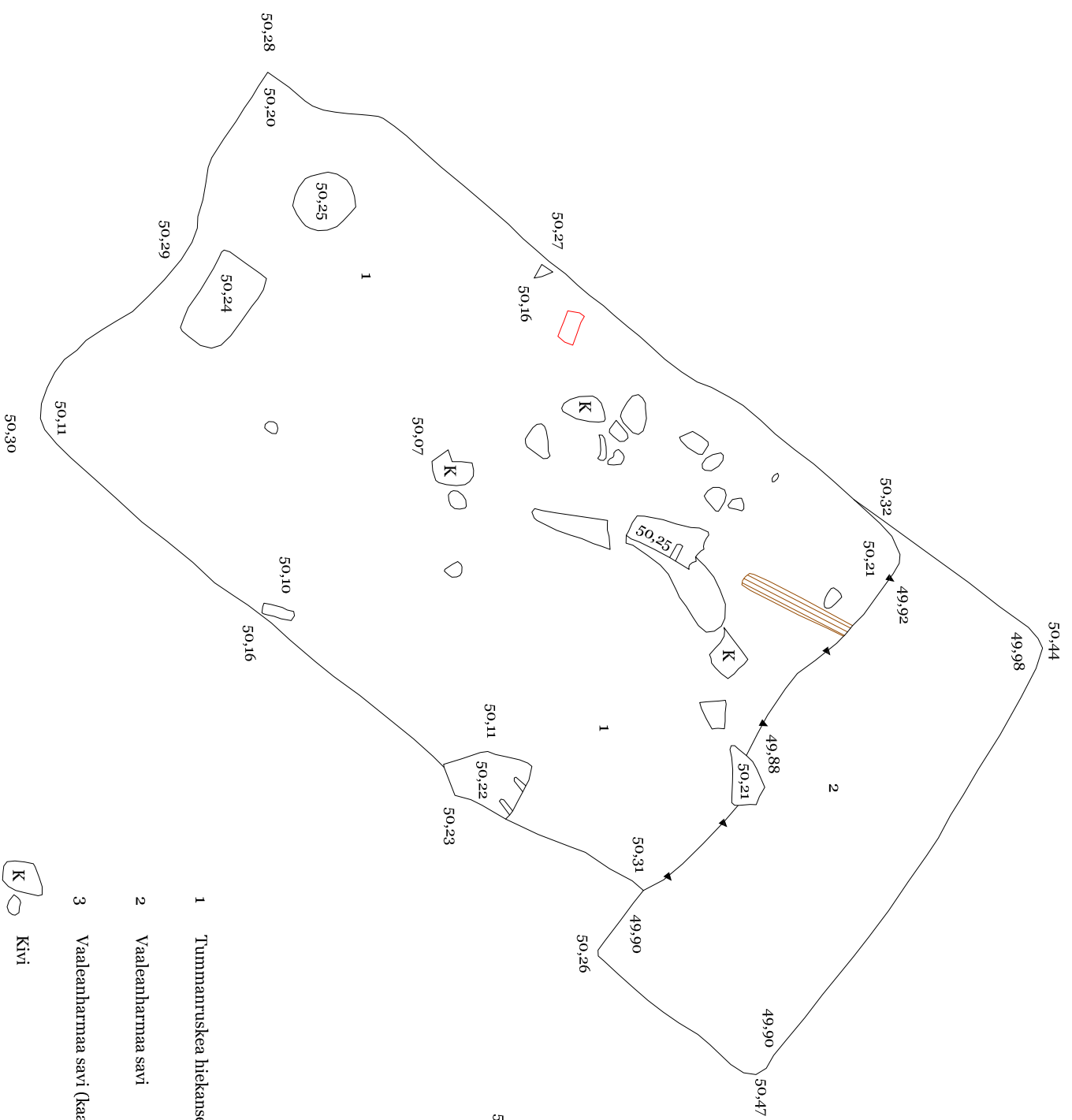
Digitaalikuvat MV/RHO 125853: 63-65

Kuvaaja V.-P. Suhonen

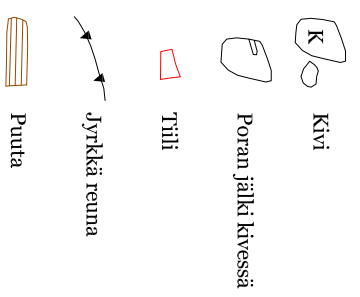
Alanumero	Kaivausalue	Aihe	Suunta
63	Kaivausalue 1	Kaivausalue 1 turpeen ja pintamaan poiston jälkeen.	N
64	Kaivausalue 2	Itäprofiili	NW
65	Kaivausalue 4	Kaivausalue 4 turpeen ja pintamaan poiston jälkeen.	NW

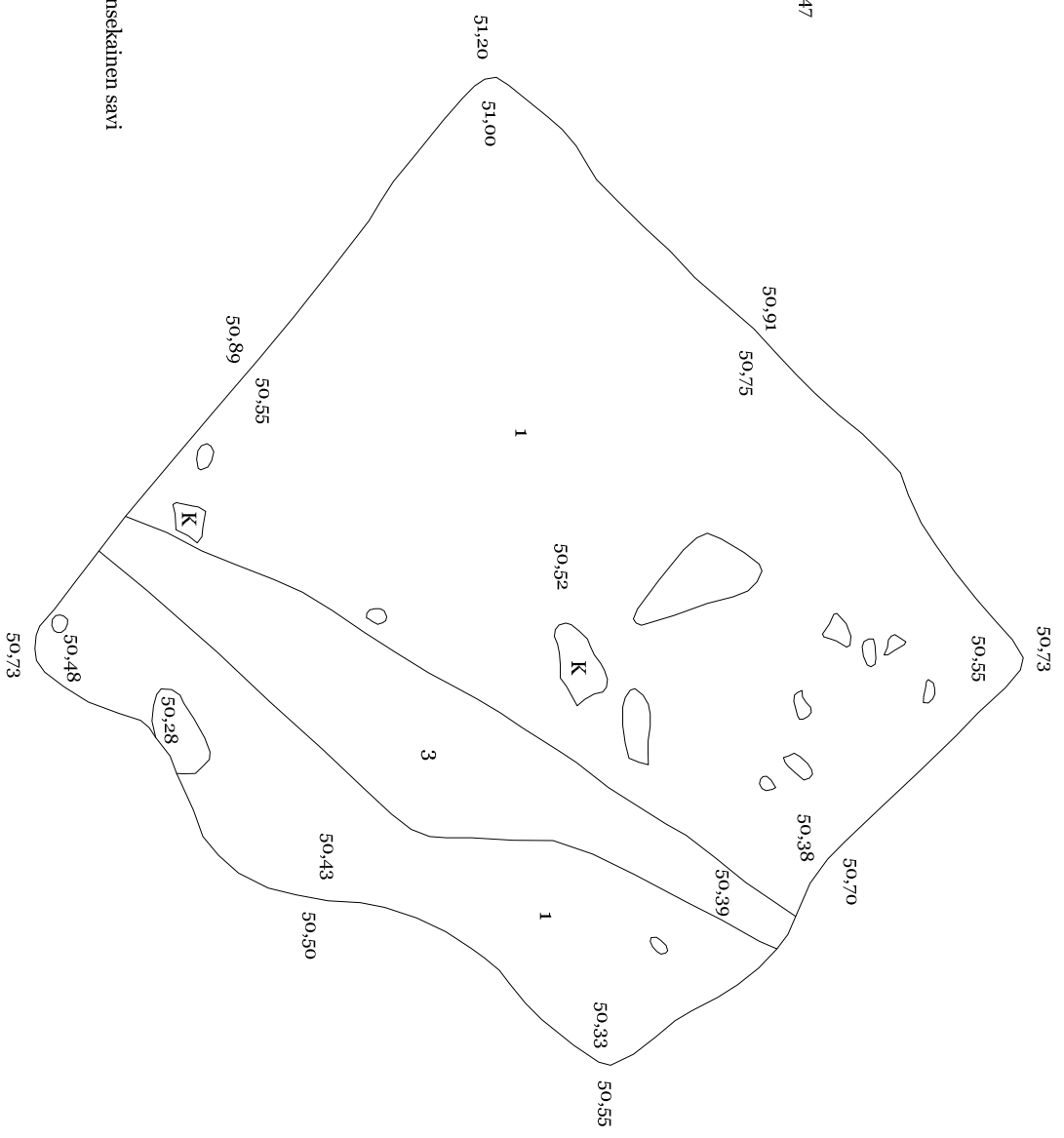
Alue 1

- 1 Tummanruskea hiekansekinen savi
- 2 Vaaleanharmaa savi
- 3 Vaaleanharmaa savi (kaapelikavanto)

Alue 4

Pohjoinen

2 m

Nurmijärvi
Klaukkala Gunnari YTT

Alueet 1 ja 4
Dokumentointitaso 1

V.-P. Suhonen 2008

Mk 1:50

MITTAUSDOKUMENTOINTI

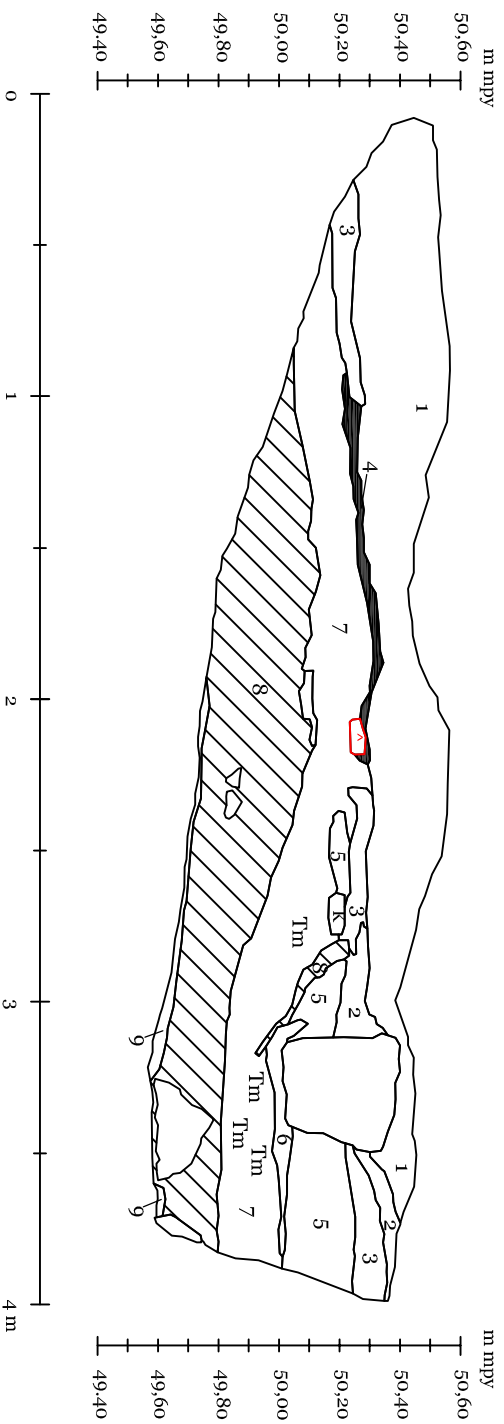
MUSEOVIRASTO, RAKENNISHISTORIAN OSASTON ARKISTO
HELSINKI

Eeva Pettäy 2008

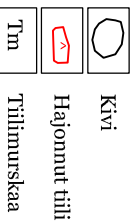
Puht.piiirt. Eeva Pettäy 2008

Kartta 1

Itäprofiili

- 1 Savinen ja sorainen pintamaa
- 2 Tummanruskea mullansekainen karkea hiekka
- 3 Ruskea karkea hiekka
- 4 Musta, nokinen ja savensekainen hiekka
- 5 Vaaleanharmaa tiivis savi
- 6 Vaaleanruskea karkea hiekka
- 7 Vaaleanruskea hiekansekainen savi
- 8 Tummanharmaa noensekainen tiivis savi
- 9 Vaaleanharmaa tiivis savi

NURMIJÄRVI		Alue YIT 2	
Klaukkala Gunnari		Itäprofiili	
V.-P. Suhonen 2008		MK 1:25	
MITTAUSDOKUMENTOINTI		MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO	
Ulrika Königs		HELSINKI	
Puht. piirt. Ulrika Königs 2008		Kartta 2	